

KHAMHNAK HI A TLAU KHO MAW

Ceu Hlun

Khamhnak a tlaw kho maw tlaw kho lo ti i-al hi caan dongh tiang a dai men lai lo. 1600 kum hrawng lio khan Jacobus Arminius le John Calvin faaklakte'n an rak i-al cang. An hnu mi nih an peh i an ngol rih lo. ⁱArmanians pawl nih khamhnak hi a tlaw kho e ti nak ah Baibal hmun 21 an icherhchan; khattelei ⁱⁱCalvinists pawl nih hmun 26. An icherhchan bikcem mi cu khattelei ah Johan 10:27-29 a si i, khattelei ah Hebru 6:4-6 a si. Johan i cu Bawi Zisuh bia a si. Hebru i cu a tial tu an hngal lo. An caang hnih akhoi hmanh nih khamhnak a tlaw kho e tlaw kho lo e ti hi an chim ngaingai lo. Aa al mi tu nih afgang in an chim i an bia aa ralkah. Asinain 'khamhnak' ti i an ruah mi cu aa khat. Mah zawn te cu hi cabia hin caih ka duh. Khamhnak ti awk a si lo mi 'khamhnak' an ti rua ti in kei ka lung a hring. 'Khamhnak' an ti mi hi khamhnak ah ka rel lo.

Baibal ah khamh kan si cang nak itial kaw, atu kan nun lio hrimhrim te ah hin khamh cia in kan nung ti tluk in krifami cu kan iruat, zumhnak in. Khamh cia in kan nung a si ah cun midang he kan sining idan deuh awk a si. Hmanhseh, khamh i aa ruat mi hi aa ruat lo mi he kan ton mi le kan sii lio mi aa bang ko. Khamh hma aa hngalh nak chim awk a har. Mah hi khamh ah kan rel ah cun khamhnak hi zaangraam awk a tlak theng hnga lo. Thihhnawh awk zong a tlak set hnga lo. Sihmanhsehlaw, khamh kan si e kan ti cu thihhnu zungzal ca khi a si. Hell tlak nak in khamh si i temh a um lo nak ram coter khi a pipa mi a si. Leicung nunchung tu ah cun mizei poh vawlei pakhat ah kan um [Mt. 13:30] i khamh mi le khamh lo mi kan temh aa khat. Thihhnu thlarau ram ah cun vancungkhua le hellmei an um ca ah khamh mi le khamh co lo ding an sining aa dang. Khamh si le si lo a lang cang. Cu ruang ah khamh si le si lo aa then tik cu caandongh tik ah a si te ding a si.

Khamh nan si cang e ti bia ilaak in vawlei kan nunlio sining hi khamh cia sining ah an ruah cu a si. Angaite ah cun 'cang' biefang hi si 'cia' nak ah hman a si dih theng lo. Isaiah 53 i Bawi Zisuh temh-iin lai nak aa tial mi zong khi a si cang mi bantuk in a tial ko nain, a can taktak cu kum za tam hnu ceo ah a si. Isaiah i, "Kan ca ah fapa pa khat a chuak" a ti lio zong ah khan a hring tu ding hmanh a chuak nai rih lo. "Nan lo cang, nan lo cang" ti zong ah khin, "nan lo lai ti a fiang cang" ti nak a si; kan lo taktak rih lo. An ton taktak tik cu a dongh nak ah a si. Ataktak phanh hlan ah co a si rih lo. Tahchunhnak ka chim hmanh lai.

TOEFL ti mi Test of English as Foreign Language khi 1996 kum hrawng tiang ah Laimi nih awn rak iharh ngaite a si i, a awng zong an rak tlawm (awn ti cu hmah 550 hmuh khi). A har kong an rak chim tuk. English cu kan hmuh bal cio ko i zeiti ko in dah a har hnga tiah ka rak ti. Ka rak ngamh pah ziar, hmuh bal lo pi'n. CACC min in

USA ah siangin na kai lai e, TOEFL ca'h itim law an rak ka ti. Anih cu a awng ko lai e ti zong ah an rak ka ti leen. Guahati ah TOEFL cauk cu ka rak cawk. Ka zoh ah ka ngamh pah. Nain a format taktak a si lo. Yangon i American Center ah question thing ka phit hna. 'A rak har tuk tung lo' ka ti. Phit lai ni 8 duh ah coaching class ka kai. Nifa practice test a ka tuahter i oi li nak ka buah dih ah, "TOEFL cu mah hi a si ko. Mah nak har a um lo" a ka ti. "Na awng ko lai; ra duh ti hlah" ti khi a si. Phit ni a phaan i kan phi. Ka awng lai ti 100% nawn ka zumh. Chim zong ka chim thluahmah ko. Ka result cu Princeton University in an ka kuat. Cabawm ka hon lio ah ka mithmai zeitin a um lo. Aziah tiah ka awng lai ti ka hngalh, i ka awn kha theih a tlei lo.

Khah, ahlante in TOEFL cu ka awng men lai tiah ka ruah i a caan a naih ah ka zumh chin lengmang. Kaa *seihchiah* bak. Hmanhseh, izumh cu awn a si lo. Mi zong nih, sayamah zong nih, ka awn lai an zumh bak. Hmanhseh, mi i zumh bak zong cu awn a si lo. Ka phi i, 'Ka awng teengteeng' ka ti, I was sure. Hmanhseh, TOEFL-awng ka si rih hlei lo, ka result a chuah hlan poh cu. Mah lio ah cun ka TOEFL awn a tlaw le tlaw lo kong chim awk a um lo; aziah tiah TOEFL a awn hrimhrim ka awng rih lo. Ka awn bal nak a um rih lo. Mah bang cun, kanmahte nih khamh kan izumh ah si seh, mi nih khamh na si ko e an kan ti ah si seh, nawlgei i a thanh hlan ah cun vancung kai nak laisen kan ngei rih lo. *Alaung* lawng ka si rih. *Bu-laung* training a kai lio mi ralkap khi bo aa benh te ding a si ko nain a training a dih rih lo i bo taktak aa benh rih lo ca ah bo thlaw awk a um rih lo. Ka bo ka thlaw e a ti kho rih lo. Ngaknu pa khat thit awk ah an ham cang i timhlanhak an ngeih cang zong ah thit-um nak an buah taktak hlan cu ngaknu a si rih ko. A va a thih le a nun chim awk a um lo. A ngeih mi cu tlangval lawng a si; va a si rih lo.

Kawlram mi pakhat cu USA ah refugee in a ra i rammi sinak (citizenship) a sok. A herh mi a buah dih—ca a ciah. A phi. A awng. Citizenship hmuh nakding ze poh a tlinh. Citizenship hmu ding ah 100% nawn a fiang, amah lei cun. Sihmanhseh, US citizen a si rih lo. Citizenship pek ding in cozah nih a auh i a va kal. Zung chung i min a pek tiang zong Myanmar citizen a si rih. Mah tiang ah cun US citizen a sinak a um lo ca ah a tlaw ding a um rih lo; a tlaw lo ding zong a um rih lo. USA cozah nih "US citizen na si cang" a ti hnu lawng ah US citizen a si. Mahhnu tu ah cun a US citizen sinak cu a tlaw kho ti lo. Mah bang cun lei le van uktu i vancung citizen si nak a kan pek taktak tik ah khin kan si taktak te lai, zungzal ca in.

Kanmah lei in kan lung a hmu leen ko zong ah, phung kan tlinh dih ko zong ah, kan hmuh teeng teeng ding ko zong ah, kan hmuh rih hlan cu, kan si taktak rih hlan cu, sinak thar kan ngei rih lo. A tlaw tu ding a um rih lo.

Khamh ka si cang e kan ti mi hi kanmah lei bia an si. Ruang ngei lo in kan chim cu a si lo; Biabal i a langhter ning in kan chim ve ko. A zum mi cu zungzal nunnak an ngei

e ti tehna a um ruang ah kan chim ngam mi an si. A zum mi ti tik ah, “zumh” cu ze i khi dah a si ti belte nganh a fawi. Thil pa khat kong an chim i, “a si ko lai” ti i luun vial khi zumh a si ah cun zumh cu thil fawite a si hnga. Hmanhseh, chikkhat caan tawi chung lungtem ngeih nak men nih zungzal nunnak a hlawh lai tiah zumh a um tuk lo. Zumh cu caan saupi a rau mi thikal (process) si nih a dawh deuh. Zumh thluangthluan le thih tiang zumh hauh dawh a si. Biathlam 2:10 ah, thih tiang zumhtlak i a um mi nunnak sunchuang a pek hna lai nak a um. Caan dong tiang lung thulh lo a herh kong aa chim nak a tampi. Zumh cu hmakhat i aa lim mi phun si dawh a si lo. Ni ruk chung zumh i a thaizing zumh ti lo, tuzarh zumh i hmai zarh zumh ti lo, kum sawm riat chung zumh i a khumvoi thok in zumh ti lo, cu zumh ah relh a si lai lo [1 Jn 2:19] tiah zumh a um. Zumh ti lo cu zumh bal lo he aa tluk lai.

Khamh kaa fiang e kan ti ah khin nunnak cauk kan kau i kan min kan hmuh e ti a si lo. Atampi cu kan lungruahnak (subjective thinking) an si. Kanmah lei cun mahti cun kan ruah. Asilole mi pakhatkhat nih mahti cun ruat lakin an kan tuah. Asinain nawngei aho nih khamh nak na co e an kan ti rih lo. Order an chuah rih lo. Kan result taktak a chuah rih lo. Acung i ka chim mi ka TOEFL result a chuah hlan bantuan, citizenship pek deuh hlan bantuan, bo benh hlan bantuan, wedding tuah hlan bantuan, khi a si rih.

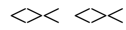
Matthai 25:31 i aa chim mi caan a phanh tik khi kan result a chuah tik cu a si te lai. Baibal bia le Zisuh bia an hmaan ah cun, Bawi Zisuh cu a vanmi hna he lei ah a tum lai. Khamhnak coter a si mi le a si lo mi result a chuah lai. Bia fiang a thanh lai. Mi vialte a pumh hna lai i phu hnih ah a then hna lai. Kehlei pawl cu khamh a co lo mi an si lai. Mah kehlei phu ah cun khamh kaa fiang e a ti mi zong an itel kho. Hmanhseh, anmah ifian nih lai a rel lai lo. Hrin than ka si ko tung e an ti leen zong ah hrin than an sii nih a khamh hna lai lo. Aziah tiah, “hrin than a si mi cu khamh an si lai” ti bia Baibal ah a um lo. Caang 35-nak le 36-nak ning ah, khamhnak a coh hna cu hrin than an si ruang i a coh hna si lo in Bawipa duh zawng an tuah ca ah a si. Khamh a co mi cu orhlei ah umter an si lai. Tuu he a tahchunh mi phu an si i Penram co a fial hna. An co colh lai. A karlak ah sungah nak manh a um lo. An khamhnak cu a tlaw kho in a tlaw manh lai lo. An khamhnak cu atling colh in a phaan colh lai. Cu ruang ah a si lai, Johan 10:27-29 ah hiti hin a ti hi:

“Ka tuu nih cun ka aw an ngaih, annih cu ka hngalh hna i an ka zulh. Annih cu zungzal nunnak ka pek hna i an thi bal lai lo; cun ahohmanh nih annih cu an ka chut kho fawn lai lo. Anmah a ka petu ka Pa cu zeizong vialte nakin a ngan deuh i ka Pa zohkhenhnak chungin ahohmanh nih an ka chut kho hna lai lo.”

Bawi Zisuh i “ka tuu” a ti mi hi ‘Ka pa, ka pa’ a ti na poh si lo in, a mi-cohlan, biacaih ni ah orhlei i a umter mi hna hi an si lai tiah ka zumh—Mt 25:33 i khi. Mah “a tuu” taktak an sii a fiang cang mi hna tu cu, vancung pennak chung ah an lut colh lai i, an

luh hnu ah si seh, akarlak ah si seh, zeï hmanh nih a ti kho hna lai lo. Zisuh a kut chung in aho hmanh nih an chut kho lai lo.

Khamh fian hi mah lungruahnak (subjective) a si awk a si lo; tuak chom phichuah (theoretical) a si awk zong a si lo. NawlIngei i a thanh tik ah atak in a fian awk a si, i a thanh tik lawng ah a fian awk a si. Lamthluan a dongh hlan ah si seh, result a chuah hlan ah si seh, chim khawh ding a si lo.

November 26, 2014

ⁱ Arminians pawl cherhchan:

Mt 7:19-23; Mt 10:22; Mt 24:9-13; Lk 12:46; Lk 13:6-9; Jn 8:31-32; Jn 15:1-6; Rm 11:20-22; 1 Kor 9:27; Kol 1:21-23; 1 Tim 1:18-20; 1 Tim 4:1; Heb 3:6; Heb 3:12-14; *Heb 6:4-6; Heb 10:26-31; 2 Pet 2:20-22; 2 Pet 3:17; 1 Jn 2:24; Bia 3:5; Bia 22:19

ⁱⁱ Calvinists pawl cherhchan:

Salm 37:23-28; Jn 6:37-40; *Jn 10:26-30; Jn 14:16; Rm 6:3-5, 8; Rm 8:28-39; Rm 14:4; 1 Kor 1:7-9; Ef 1:13-14; Ef 2:8-9; Ef 4:30; Heb 8:12; Heb 13:5-6; 1 Pet 1:3-5; 1 Jn 5:13; 1 Jn 5:18; Jn 3:14-16; Jn 5:24; Rm 6:23; Rm 8:1; Rm 11:29; Fil 1:6; 2 Tim 1:9; Heb 7:24-25; Heb 9:11-12.